

Myrkur yvir Føroyar

Hetta at tað við einari haltari pressu hevur eydnast at fáa fólk við á seta kikanar fyrri tað skeiva eygað og at tað á tann hátt gjøgnum fjølmiðlarnar hevur eydnast at skakað sikið og partvist myrkaleggja veruleikan, hetta er størsti vandin og størsta hóttnin í einum samfelag í syndran.

Stoðan er álvarslig — so álvarslig, at tað er neyðugt at steðga hesi gongdini við tað sama, skal skaðin ikki gerast óbøtiligur.

At tað eru itókilig prógvum, at samfelagið er um at syndrast, nú stórir partar av bygnaði tess eru tiknir av grundum og standa til at leypa — hetta er í sjálvum sær so mikið álvarsligt, at tað sindið, ið gerast kann til tess at byrgja upp fyrri og laga garð, tað eigur at verða gjørt.

Sum harðast eigur at verða rópt varskoð, boðað frá og ávarað imóti hesi deydans kós.

Ti tað er komið hartil, at samfelagsins einkulturer, tey einstøku anonymu, eru farin í holt við at virðismeta og seta pris á íblant sini egnu, tá kann av sonnum sigast, at tað verður trupult fyrri ikki at siga ógjørligt at steðga hesi óyðileggjandi gongd.

Søgan sigur okkum, at í pefasistisku fasunum í Italia, Spania og í Týskalandi voru tað just hesi somu eyðkenni úti í almenninginum, sum ein í dag sær og hoyrir um her heima hjá okkum, og tianverri í so stóran mun, at tað kennist hótandi.

Í somu lotu fólkidið alt byrjaði at goðtaka dekretin um sparingar, tá byrjaði skrúðan at leypa.

Eingin hevur fyrri neyðini at minna føroyingar á tað, Spania og í at vera sparnir — sparsemi sum so og í sær sjálvum hevur verið og er ein fortreytin fyrri at livjarga sær og livja og tað er ábyrgdarskensla og sparsemi í breiðasta týðningi í at kalla hvørjum einstøkum húsarhaldi, ið er sjálvur mergurin í okkara samfelag.

Hetta hevur verið gjørt allar dagar og tá ið seks fólk, ið hava funnið samana í Tinganesi, eru farin í holt við at leggja okkum lag á og hartil við politiskari makt og tvingisli eru byrjað at spara fyrri og frá okkum, tá áttu vit at vitað, at alt ruggaði ikki rætt.

Vit áttu at havt aktað meira skálkin aftan egðið oyrta. Vit áttu at havt verið meira at okkum komin, enn vit eyðsjónliga hava verið tað og eru.

Vit eru olli so »sólarklár« yvir, at tað sindið, ið tað eydnast at taka við politiskari makt og tvingisli, tað munar so púrt einki. Tvangsuppsparingin er soleiðis eitt tiltak, ið einans, einans er ein »gestus« og ein demonstration at nýta til tess at visa á mótvegis teimum útlendsku figgingarstovnunum, ið hava »figgjað« kapitalimportin til Føroya úttan um alla vanliga skráseting. Og so telur hetta tiltak eisini sum argumentation mótvegis statsmaktini donsku, hvørs ráðgevgandi nevnd í sini seinastu frágreiðing visir á tað neyðuga í at lánfiggja henda sama kapital, men nú við broyttari adressu út av landinum sum kapitaleksport (t.v.s. afturbering av heimtiknum milli-önum). Endaliga so verður hetta tiltak borið fram og vist sum dómi og prógv um at politiska kvorkratið heldur.

Tað er alt í lagi: »Lánfiggið tit bara henda kapitalleksport«.

Men, verður henda lánfigging tikin yvir føroyska landskassan og á tann hátt skuldskrivað hvørjum einstøkum ósekum borgara, tá verður tað sera trupult at vera tit, hetta skulu tit vita.

Vit áttu at havt sagt okkum sjálvum, at her ruggar slettis ikki rætt, tá hetta dekretið um sparingar yvir figgjarlógina 1989 og nú 1990 (ár 1 og ár 2 undir Sundstein), so fullkomiliga hevur tikið undan støði undir okkara vanligu sparingum (tað sindið, vit kundu leggja til síðis, tá alt annað var gildið), nevnliga tilverugrundarlagið sjálvt, okkara dagliga arbeiði og tann lonin, vit finga fyrri hetta dagliga arbeiði.

Vit áttu tá at havt sagt okkum sjálvum, at her var okkurt heilt spinaandi gálið, so gálið, at tað átti at verið lyga.

Vit áttu at havt varðveitt rætta sikið (okkara vanligu innbygda skepsis) og ikki latið okkum tølada av indoktrineringfloyminum úr Tinganesi, har Útvarp Føroya og SvF trúliga hava borið hesi tíðindi, hetta tølandi sluttur, pástandir og tvass vavt í eitt hylstur av tí slagnum

av seriositeti, ið einans liggur í einari stemmufering, ið er so púra óávirkað av teimum tíðindum, hon ber fram. Hálvar og heilar lygnir, ja, beinleiðis mæn verða borið fram av útvarps- og sjónvarpsmonnum, úttan at hesir so mikið sum blunka, úttan at hesir so mikið sum mobilisera tað sindið av intellekti, teir frá móður og faders síðu eru útgjördir við. Vit áttu at havt ansað okkum betur og standandi her í og oman á hesi skrúðu, so er tað ein spurningur, hvør ið myndar størsta vandan: indoktrinering dekretin úr Tinganesi, ella teir, ið boðini bera — landsstýrismanningin ella teirra sendiboð — teir professionellu føroysku journalistarnir í teimum báðum høvuðsmiðlunum Útvarpi Føroya og SvF — ti eitt er givið og vist, tilsamans eru hesir báðir partarnir við at forkoma okkum sum samfelag, sum fólk og sum tjóð.

At Føroya Fiskasøla gevur út sitt (av fiskimonnum figgjað blað) er tað ikki so nógv at undrast á — men at føroysku fjølmiðlarnir bera hesar í nógvum førum undanförsurnar inn í hvørt heim sum ævigir sannleikar, er átalvert. Úttan ein spurning og sum um tað var lisið úr sjálvari Hølgubók, soleiðis hevur Okkara Millum fingið bibliustatus í okkara verð. Og havandi í huga hesa serstöðu hjá hesum serliga blaði — so fari eg at visa nettupp til hetta blað (síða 18, talvu nr. 6 í Okkara Millum fyrri des. 1989), tá ein roynd skal verða gjord at fáa flutt kikanar, soleiðis at vit aftur verða før fyrri at siggja veruligu orsökirnar til at nokur fólk úti í Tinganesi taka lut í størsta dupultspæli og brotsverki nakrantíð mótvegis føroyska samfelagnum, mótvegis tí einstaka føroyska borgaranum.

At byggja eitt samfelag er ein long, long process, at knúsa ein bygning er lotuverk.

Taka vit ein samansettan bygning burtur úr allari roðini, ið verður sorlað av hesum seks vinnulivsstýrisslakajum úti í Tinganesi, t.d. Heilsuverkið, so eru vit greið yvir, at svavingin har, stór uml. 40 mill. kr. ár, fær tað avleiðing, at kanska 100 borgarar gerast arbeiðsleysir, hundrad

familjur ella eini 400-500 fólk verða rakt, at tað tey ikki meira eru javnbjóðis borgarar í okkara samfelag. Út við eitt hálvt túsund av teimum, ið annars eru partar av okkara samfelag, eru tað ikki longur. Við ongari trygdarskipan man tað fara at tykjast lögdi, hetta at flyta sápu og klæði til Rumenia, tá ið tað longu nú er talan um neystoðu og arbeiðsloysi her beint imillum okkara egna.

Tað hevði verið meira rætt at feia fyrri egnum durum og fyrskipa inn-savningum til neyðgoymslur og trygdargrunn til okkara egna, sum í komandi døgum av politiskum valdshuga verða stoytt út úr okkara samfelag.

Eitt heilt fólk, um trý túsund fleiri í tali enn vit telja, eru úttan hús og heim og føði bara í Thatcher-London, og har gongur tað jú strálandi. Kortini, henda sorgarleik er tað sum so ikki stórt vit kunnu bøta nakað um. Men skulu vit bara lata okkum bjóða og skulu vit bara gerast avrundaðir áskóðarar, tá ið eitt hálvt túsund medborgarar bert innan henda eina partin av samfelagsbygnaðinum verða eindaleyst offrað til tess at skrava saman pening til rentur og avdráttir av vitleyst skeivum iløgum hjá einari vinnulivsstýring, sum er 6/9 úti av kos, tað kem-

ur til lønsemi innan hesa somu vinnu. Henda fria og frælsa vinna, ið annars kundi hvilt í sjálvum sær og meira til, um ikki 80 av hvørjum fiskaðum pundum fóru av landinum — nei, ikki bara sum rávøra, men sum trimmað og innpakkað rávøra á einum nakað nær ikki etandi goðskustøði. TÍ TAD ER HETTA OG HETTA ALEINA, IÐ ER ORSÖKIN TIL HESAR »SPARINGAR«, ti tað er og var av hesum ávum, at tað sambært vista yvirliði, ið er gjørt av einum statsautoriseraðum granskoðarafelag og undirskrivað tann 27. juni 1989, at tað yvir landskassan vóru tiknar og fluttar um 21 mill. kr. til Bacalao við Aksel Hansen, um 15 mill. kr. til Polarfrost við Jákup í Løpra, um 16 mill. kr. til Handils- og Frystivirkið við Olaf Olsen, um 5,2 mill. kr. til Lynfrost við millum annað sama, um 10,2 mill. kr. til Snarfrost við Ivan Johanne- sen, um 12 mill. kr. til Frost í Lørvik við Osmund Justinussen, um 10,4 mill. kr. til Stranda Flakavirki, hvørs høvuðseigari er Føroya Fiskasøla, og so 3,5 mill. kr. til Norðis við Petur Reinert og ikki at forgloyma 3,5 mill. kr. til Nyk við Jógván Ingvarð Olsen, fiskimálaráðharran. Burtur úr hesum yvirliði yvir 20 flakavirki, eru hesi omanfyrir nevndu tikin fram

Blaðið Okkara Millum hevur fingið ein bibliustatus í fjølmiðlunum

um, ti at »føroysk vinnulivsstýring« ivaleyst er myndað av monnum, ið eru at finna blant hesar her omanfyrir nevndu. Vit finna eisini nevndarformannin í Føroya Fiskasølu, nevndarlimir í bankunum báðum um eina og somu tíð, hesir bankar, ið hava fyribilsfiggjað hallið í fiskivinnuni og síðan so siggja vit, at hesir somu menn nú sum nakað nýtt mynda Føroya landsstýri og soleiðis til fulnar prógva tað útsøgn, ið Ingeborg Vinther, formaður í Føroya Arbeiðarafelag, bar fram í Sosialinum hós- dagin tann 12.1., har hon ákærir landsstýrismenn fyrri inhabilitet.

Eisini sæst, at tað eru triggir av hesum inhabilu, ið manna trimannabólkin, ið skal leggja »struktur- broytingar« um føroyska fiskivinnu á tingborði tann 9. februar 1990. Afturat hesum, so sæst eisini, at figgjarmálaráðharrin teknað seg fyrri 10,2 mill. kr. svarandi til fjórðingin av tí, ið verður tikið frá heilsuverkinum í eitt ár, fiskimálaráðharrin tykist at hava verið fyrri vanbyti.